

Zmiany w podstawie programowej 2024

Zasadnicze zmiany w przedmiocie:

Cele kształcenia – wymagania ogólne

IV. Samokształcenie

7. Rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się nowymi technologiami.

(Było: „... posługiwania się technologią informacyjną w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji”).

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

ZAKRES PODSTAWOWY	ZAKRES ROZSZERZONY
I. Kształcenie literackie i kulturowe	
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:	
2) rozpoznaje w utworze literackim elementy fantastyki, symbolizmu, realizmu [Było: rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową) (rozpoznaje w utworze literackim elementy fantastyki, symbolizmu, realizmu) określa ich cechy w utworach]	6) rozpoznaje w utworach literackich konwencje: (...) [usunięto: turpistyczną, postmodernistyczną] [dodano: i określa ich cechy w utworach]
3) rozróżnia gatunki (...) [usunięto: kronikę, sielankę, powieść poetycką]	8) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego: (...) [przeniesiono z zakresu podstawowego: elipsę] [usunięto: paronomazję, metonimię, synekdochę i słowo odmiany przed inwersją]
4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego (...) [usunięto: eufonię, epiforę, elipsę]	
7) Usunięto cały punkt: rozumie pojęcie groteski, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej artystyczny i wartościujący charakter;	

8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz ich związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; [usunięto na końcu: poddaje ją refleksji]	
11) w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, (...) [doprecyzowano: <i>Pana Tadeusza</i> (księgi: I, II, IV, X, XI, XII)]	
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:	
3) rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (...) [usunięto: laudacja, homilia]	2) wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji tekstów kultury [było: dzieł sztuki];
4) Usunięto: określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej;	5) rozpoznaje i charakteryzuje główne style w sztuce [było: architekturze i sztuce]
7) Usunięto: stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiecu.	
II. Kształcenie językowe	
1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:	
	Usunięto: ...a ponadto rozumie proces kształtowania się systemu gramatycznego i potrafi wskazać jego elementy we fleksji, fonetyce i składni.
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:	
3) rozpoznaje rodzaje stylizacji (...) [usunięto: mitologiczną itp.]	Usunięto: 1) rozumie i wyjaśnia różnicę między etymologicznym a realnym znaczeniem wyrazu; 2) rozpoznaje prozodyczne elementy stylu: akcent, intonacja, dynamika, rytmizacja i określa ich funkcje w tekście; 3) rozumie pojęcie socjolektu; rozpoznaje i określa jego funkcje komunikacyjne;
5) rozpoznaje zapożyczenia w polszczyźnie i rozumie ich funkcje [Było: określa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie różnych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny]	

	8) określa cechy stylu wypowiedzi internetowych oraz wartościuje wypowiedzi tworzone przez internautów.
3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:	
1) usunięto: rozróżnia typy znaków i określa ich funkcje w tekście;	
3) rozpoznaje i określa funkcje tekstu (...) [usunięto: metajęzykową]	
4) rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (...) [usunięto: elipsy]	
8) rozpoznaje w tekstach manipulację, dezinformację, stereotyp językowy [Było: rozróżnia pojęcia manipulacji, dezinformacji, postprawdy, stereotypu językowego, bańki informacyjnej, wiralności; rozpoznaje te zjawiska w tekstach i je charakteryzuje]	
Usunięto: 10) charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej):	
4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:	
	Usunięto: ... a ponadto stosuje podstawowe zasady pisowni polskiej (fonetyczną, morfologiczną, historyczną i konwencjonalną) w zachowaniu poprawności zapisu wypowiedzi
III. Tworzenie wypowiedzi	
1. Elementy retoryki. Uczeń:	
	2) stosuje różne typy dowodzenia w wypowiedzi (...) [usunięto: sylogizmy]

	<p>Usunięto: 4) rozumie pojęcie rubaszości i sarkazmu, wskazuje ich funkcje w tekście oraz przedstawia propozycję odczytania;</p>
2. Mówienie i pisanie. Uczeń:	
<p>Usunięto: 5) tworzy formy użytkowe: protokół, opinię, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne, etykietę językową;</p>	
<p>5) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: (...) [usunięto: szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, hasło encyklopedyczne]</p>	
<p>Usunięto: 11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;</p>	
IV. Samokształcenie	
<p>Usunięto: 7) wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji;</p>	
<p>9) Usunięto: sporządza bazę danych</p>	
<p>Usunięto: 13) zna pojęcie hipertekstu; rozpoznaje jego realizacje internetowe oraz pozainternetowe; określa ich funkcje w komunikacji, umiejętnie z nich korzysta w gromadzeniu informacji</p>	

Zmiany w lekturach obowiązkowych:

Usunięto:

- *Pieśń nad Pieśniami*
- Arystofanes, *Chmury*
- Wergiliusz, *Eneida* (fragmenty)
- św. Augustyn, *Wyznania* (fragmenty)
- św. Tomasz z Akwinu, *Summa teologiczna* (fragmenty)
- *Kwiatki świętego Franciszka*
- Gall Anonim, *Kronika polska* (fragment)
- François Rabelais, *Gargantua i Pantagruel* (fragmenty)
- Michel de Montaigne, *Próby* (fragmenty)
- Piotr Skarga, *Kazania sejmowe* (fragment)
- Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętnik* (fragment)
- Szekspir, *Romeo i Julia*
- Jan Kochanowski, *Psalmy*
- poezja Jana Andrzeja Morsztyna
- Franciszek Karpiński, *Wybór sielanek i liryki religijnej*
- Adam Mickiewicz, *Konrad Wallenrod*
- Juliusz Słowacki, w tym *Grób Agamemnona* (fragment)
- Juliusz Słowacki, *Lilla Weneda*
- Norwid, *Czarne kwiaty* (fragmenty), *Promethidion* (fragmenty);
- Bolesław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*
- Stanisław Wyspiański, *Noc listopadowa*
- Kazimiera Iłłakowiczówna
- Tadeusz Gajcy
- Stefan Żeromski, *Rozdziobią nas kruki i wrony*

- Tadeusz Borowski, *Ludzie, którzy szli*
- Stanisław Baliński
- Jorge Luis Borges, wybrane opowiadanie;
- Jan Polkowski
- Wojciech Wencel
- Józef Mackiewicz, *Droga donikąd* (fragment)
- wybrane utwory okresu stanu wojennego
- utwory Kabaretu Starszych Panów
- utwory w wykonaniu Ewy Demarczyk

Przeniesiono z zakresu podstawowego do zakresu rozszerzonego:

- Homer, *Odyseja* (fragment)
- Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska komedia*
- Jan Lechoń
- Julian Przyboś
- Czesław Miłosz, *Traktat moralny* (fragment)
- Jarosław Marek Rymkiewicz, poezja
- Jacek Dukaj, *Katedra*

Inne zmiany w lekturach obowiązkowych:

Poziom podstawowy

- Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat* (pozostawiono fragmenty, wcześniej był realizowany cały utwór)

- wiersze Czesława Miłosza – z różnych tomów

Poziom rozszerzony

- Arystoteles, *Poetyka* (doprecyzowano: fragmenty)
- wybrany esej [**usunięto:** J. Stempowskiego, J. M. Rymkiewicza]
- wybrane utwory poetyckie z romantycznej literatury europejskiej [**usunięto:** w tym wybrane wiersze angielskich poetów jezior]

Zmiany w lekturach uzupełniających:

1. W każdej klasie obowiązkowo jest poznawana **co najmniej jedna** pozycja książkowa wybrana przez nauczyciela lub zaproponowana przez uczniów.

[**było:** co najmniej dwie pozycje książkowe]

2. Wspólna lista dla obu poziomów

Usunięto:

- Mikołaj z Wilkowiecka, *Historyja o chwalebny Zmartwychwstaniu Pańskim* (fragmenty)
- *Kronika Książąt Polskich*, oprac. Jerzy Wojtczak-Szyszkowski
- Wespazjan Kochowski, *Psalmodya polska* (wybór psalmów)
- Jean-Jacques Rousseau, *Nowa Heloiza* (fragmenty)
- Stanisław Trembecki, Franciszek Kniaźnin, wybrane utwory
- Maria Konopnicka, wybór wierszy
- Tadeusz Peiper, wybór wierszy

- Anna Kamieńska, Anna Świrszczyńska, Julia Hartwig, Stanisław Grochowiak, Ryszard Krynicki, Edward Stachura, Adam Zagajewski, wybór wierszy
- Zofia Kossak-Szczucka, *Błogostawiona wina*
- Wiesław Kielar, *Anus mundi*
- Jan Józef Szczepański, *Święty*
- Krystyna Lubieniecka-Baraniak, *Gdy brat staje się katem*
- Julian Strykowski, *Austeria*
- Stefan Wyszyński, *Zapiski więzienne*
- Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei* (fragmenty), *Fides et ratio* (fragmenty);
- Jan Paweł II, *Tryptyk rzymski, Pamięć i tożsamość* (fragmenty)
- Paweł Zuchniewicz, *Ojciec wolnych ludzi. Opowieść o Prymasie Wyszyńskim*

Dodano:

- Szekspir, *Romeo i Julia*
- Józef Mackiewicz, *Droga donikąd* (fragmenty)
- Antoni Libera, *Madame*

W pozostałych listach dzieł zmieniono słowo **zalecane teksty** na **proponowane**.

Usunięto punkt:

Zalecane gry o watorach edukacyjnych:

1) „This War of Mine” (11BitStudios)

2) „Gra Szyfrów” (Instytut Pamięci Narodowej)

Poniżej zamieszczono szczegółowe informacje dotyczące zmian w odniesieniu do poszczególnych działów podręcznika.

Język polski 1. Cz. 1. Zakres podstawowy i rozszerzony. Podręcznik

Dział	Temat	Usunięto	Zmieniono
Różne perspektywy mówienia o literaturze i języku	Literatura z perspektywy historycznoliterackiej	Treści związane z konwencją literacką	
	Literatura z perspektywy rodzajów i gatunków literackich		Bez zmian
	Rzeczywistość z perspektywy znaku	Tekst C. Kownady <i>Komunikat w obrazku</i>	Uwaga: Język jako system znaków jest na poziomie podstawowym
	Komunikacja językowa. Funkcje tekstów językowych	Funkcję metajęzykową	
	Podsumowanie przed sprawdzianem		
Biblia, czyli Księgi	Miejsce ksiąg biblijnych w tradycji kultury europejskiej		Bez zmian
	Kosmogonia biblijna, czyli opis stworzenia świata		Bez zmian
	Trudna mądrość Księgi Hioba		Bez zmian
	Poetyckość biblijnych psalmów		Bez zmian
	Symbolika miłosnej <i>Pieśni nad pieśniami</i>	Usunięto cały temat	
	Błogostawieni, czyli szczęśliwi. Kazanie na Górze		Bez zmian
	Prosta nauka przypowieści biblijnych		Bez zmian

	Tajemnicza księga – Apokalipsa św. Jana		Bez zmian
	Przekłady i parafrazy Biblii		Bez zmian
	Biblia we współczesnym języku		Bez zmian
	Podsumowanie przed sprawdzianem		
W kręgu kultury antycznej	Znaczenie mitologii w dziejach kultury europejskiej		Bez zmian
	Literatura starożytnej Grecji i Rzymu		Bez zmian
	W świecie poematów Homera		Odyseję przeniesiono jako obowiązkową na poziomie rozszerzonym. Tekst <i>Odys Staffa</i> przeniesiono dla poziomu rozszerzonego.
	Teatr i dramat antycznej Grecji	Usunięto cały temat o Komedii greckiej (fr. <i>Poetyki</i> Arystotelesa i <i>Chmury</i> Arystofanesa)	Uwaga: Arystoteles <i>Poetyka</i> (fr) jest tylko na poziomie rozszerzonym.
	Czas filozofów		Bez zmian
	Zasady życia i twórczości według Horacego	Usunięto <i>Eneidę</i> Wergiliusza	
	Z antyku wzięte, czyli o rodowodzie niektórych słów, nazw, związków wyrazowych we współczesnej polszczyźnie		Bez zmian
	Podsumowanie przed sprawdzianem	Usunięto lub wskazano modyfikację treści związanych z <i>Odyseją</i> , <i>Chmurami</i> , <i>Eneidą</i>	
	Podsystem leksykalny		Bez zmian

Pośród słów, czyli o systemie leksykalnym			
	Słowa obok słów		Bez zmian
	Podsumowanie przed sprawdzianem		
Literatura i kultura średniowiecza	Czas rycerzy, świętych i władców	Usunięto <i>Wyznania</i> św. Augustyna, <i>Summę</i> św. Tomasza z Akwinu	
	Sztuka średniowiecza – w gąszczu alegorii i symboli		Bez zmian
	Ku moralnemu pouczeniu. Cele i kierunki literatury średniowiecznej		Bez zmian
	Średniowieczna kultura rycerska		Bez zmian
	Ku pamięci i naśladowaniu potomnych	Usunięto fragmenty <i>Kroniki</i> Galla Anonima i tekst Mariana Plezia <i>O Kronice polskiej Galla</i>	Z podstawy usunięto pojęcie <i>kronika</i> .
	Średniowieczne koncepcje świętości	Usunięto fragmenty <i>Kwiatków świętego Franciszka</i> , pojęcie franciszkanizm	
	Bogurodzica – arcydzieło polskiej literatury i zabytek języka polskiego		Bez zmian
	Literatura wobec spraw ostatecznych		Bez zmian
	Rozwój języka polskiego w czasach średniowiecza	Usunięto część o zapożyczeniach	
	Podsumowanie przed sprawdzianem		
	Indeks rzeczowy	Usunięto pojęcia: franciszkanizm, metajęzykowa, komedia antyczna, konwencja literacka, manicheizm, scholastyka.	

	Indeks osób i utworów	Usunięto: Gall Anonim, Arystofanes, Franciszek z Asyżu, Kownada, Pieśń nad pieśniami, Plezia, św. Augustyn, św. Tomasz z Akwinu, Wergiliusz	
--	-----------------------	--	--